

2. Статут патрульно-постової служби міліції України : наказ МВС України від 28.07.1994 р. № 404.

3. Назаретян А. П. Психология стихийного массового поведения / Назаретян А. П. – М. : ПЕР СЭ, 2001. – 112 с.

Надійшла до редколегії 28.03.2009

Анотації

У статті наведені результати наукового дослідження щодо удосконалення способів та форм протидії масовим заворушенням за рахунок впровадження нових способів бойового шиккування працівників міліції.

В статье приведены результаты научного исследования по совершенствованию способов и форм противодействия массовым беспорядкам за счет использования новых способов боевого построения работников милиции.

Results of the scientific research on improvement of ways and forms of the reluctance mass disturbances at the expense of the use of new ways of the combat building of militiamen are brought in the article.

УДК 316.77:351.743

Л. Л. ТИХОНЕНКО,

науковий співробітник НДЛ з проблем попередження правопорушень та взаємодії з населенням і громадськістю

Навчально-науковий інститут підготовки фахівців міліції громадської безпеки Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВЗАЄМОДІЇ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ І ГРОМАДСЬКІСТЮ

Одним із пріоритетних напрямків подальшого розвитку України та приведення рівня життя у відповідність до загальноєвропейських стандартів налагодження ефективної взаємодії між інститутами державної влади і суспільством у різноманітних сферах життя [1]. Так, враховуючи нові соціальні пріоритети, коли людина, її права та свободи знаходяться на першому місці, на сьогодні особливої актуальності набуває активізація співпраці органів внутрішніх справ із громадськими формуваннями, представниками населення і громадськості. Така співпраця повинна, у першу чергу, ґрунтуватися на взаємному узгодженні позицій, порозумінні, взаємній користі, гуманізації та прозорості дій суб'єктів такої взаємодії. Слід підкреслити, що для налагодження зазначеного напрямку діяльності необхідно не лише вдосконалити існуючу правову базу та механізм взаємодії органів внутрішніх справ із гро-

мадськістю, а й розробити та впровадити нові форми та напрямки такої співпраці. Серед нових напрямків співпраці органів внутрішніх справ із представниками населення і громадськості слід виокремити такий відносно новий, але вже дуже перспективний напрямок, як активізація діяльності громадських помічників дільничних інспекторів міліції: добре налагоджена діяльність громадських помічників дільничних інспекторів міліції може стати в майбутньому однією з найбільш ефективних форм та напрямків участі громадськості в правоохоронній діяльності.

Значний внесок у дослідження особливостей взаємодії органів внутрішніх справ із населенням і громадськістю зробили такі вчені, як: О. М. Бандурка, М. В. Білоконь, І. П. Голосніченко, В. В. Гостев, В. А. Гуменюк, О. В. Джафарова, І. Д. Казанчук, В. К. Колпаков, О. М. Литвинов, В. І. Московець, Ю. С. Небеский, О. Д. Поліщук,

Ю. А. Свеженцева, В. О. Соболев, О. Н. Ярмиш та ін. Але, незважаючи на значну кількість робіт, особливості та проблемні питання взаємодії дільничних інспекторів міліції з представниками населення та громадськості, зокрема, актуальних проблем взаємодії дільничних інспекторів міліції з громадськими помічниками, належним чином не досліджувалися. Таким чином, необхідно розглянути саме цю проблему, що сприятиме більш ефективній роботі дільничних інспекторів міліції у сфері попередження правопорушень та веденню активного діалогу з населенням з актуальних проблем у сфері охорони громадського порядку та забезпечення безпеки громадян.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб на основі вивчення чинного національного законодавства та практики його застосування визначити й розглянути такий перспективний напрямок взаємодії дільничних інспекторів міліції з населенням і громадськістю, як поновлення функціонування інституту громадських помічників дільничних інспекторів міліції. Новизна даної роботи полягає у тому, що це одне з перших досліджень практичних проблем, які виникають під час взаємодії дільничних інспекторів міліції з представниками громадськості та безпосередньо під час діяльності громадських представників дільничних інспекторів міліції. Слід підкреслити, що інститут громадських помічників дільничного інспектора міліції було поновлено відносно нещодавно, в 2005 р. Але, незважаючи на нетривалий термін функціонування новоствореного інституту громадських помічників слід зазначити, що на сьогодні зазначений інститут цілком сформувався, свідченням чого може бути те, що на території України працює вже понад 3 тис. громадських помічників дільничних інспекторів міліції [2]. Так, наприклад, лише на Полтавщині працює майже по 2 громадських помічники дільничного інспектора міліції в кожному селі.

Варто зазначити, що діяльність дільничних інспекторів міліції у сфері охорони громадського порядку та забезпечення безпеки громадян, на відміну від праців-

ників інших підрозділів органів внутрішніх справ, багатофункціональна, оскільки одночасно забезпечує всі напрямки та види адміністративної діяльності міліції. Така багатофункціональність свідчить не тільки про високий професіоналізм дільничних інспекторів міліції, а й про надзвичайну перевантаженість зазначеної категорії працівників (оскільки дільничні інспектори міліції працюють майже цілодобово), що призводить до зниження ефективності їх діяльності. Отже, щоб докорінно змінити існуючий стан справ, покращити роботу дільничних інспекторів міліції й вивести її на якісно новий рівень через налагодження безперервного діалогу з представниками населення та громадськості, було акцентовано увагу на необхідності широкого залучення громадян до охорони громадського порядку, забезпечення безпеки громадян, запобігання адміністративним правопорушенням шляхом відновлення діяльності громадських помічників дільничних інспекторів міліції [3; 4].

Слід звернути увагу на те, що посади громадських помічників дільничних інспекторів міліції створено поки що виключно в сільській місцевості. Вважаємо, що це зумовлено, в першу чергу, значним перенавантаженням дільничних інспекторів міліції, що працюють у сільській місцевості, оскільки за одним таким працівником у більшості випадків закріплена доволі значна територія обслуговування (у середньому 2-3 сільради). Крім того, на нашу думку, запровадження інституту громадських помічників дільничного інспектора міліції в сільській місцевості стало своєрідним експериментом, за умов вдалого проведення якого передбачено створення інституту таких помічників і для дільничних інспекторів міліції, що працюють у містах.

Відповідно до національного законодавства, громадські помічники дільничних інспекторів міліції добираються на добровільних засадах серед членів громадських формувань з охорони громадського порядку з метою надання дієвої допомоги дільничним інспекторам міліції у

виконанні покладених на них обов'язків [5]. Чинним законодавством встановлено також певні вимоги, що висуваються до громадських помічників дільничних інспекторів міліції, а саме: громадськими помічниками дільничних інспекторів міліції можуть бути лише запропоновані на зборах громади члени громадських формувань з охорони громадського порядку, які мають позитивні характеристики за місцем роботи, навчання та проживання, здатні за своїми діловими та моральними якостями виконувати поставлені перед ними завдання, які виявили бажання співпрацювати з органами внутрішніх справ та рекомендовані загальними зборами громадських формувань [6]. Після того, як на загальних зборах членів громадських формувань з охорони громадського порядку особа була запропонована та рекомендована кандидатом у громадські помічники дільничних інспекторів міліції, вона перевіряється в установленому порядку за відповідними обліками органів внутрішніх справ, вивчаються її моральні та ділові якості, проводиться співбесіда, та в разі позитивного висновку особа зараховується на посаду окремим наказом начальника районного відділу внутрішніх справ. Слід підкреслити, що в наказі повинен бути визначений конкретний дільничний інспектор міліції, за яким закріплюється громадський помічник.

Варто зауважити, що громадськими помічниками дільничних інспекторів міліції можуть бути не лише представники громадських формувань з охорони громадського порядку, а й працівники підприємств, установ та організацій, що знаходяться на території обслуговування відповідного органу внутрішніх справ. Так, наприклад, в одному з районів м. Харків громадськими помічниками дільничних інспекторів міліції є працівники заводу «Світло шахтаря». Відповідно до домовленості, що існує між районним відділом внутрішніх справ та керівництвом заводу, щоденно з метою охорони громадського порядку завод виділяє 30 осіб. У більшості випадків зазначені особи патрулюють

вулиці разом із працівниками патрульної служби або супроводжують дільничних інспекторів міліції під час обходу адміністративної дільниці.

Організація діяльності громадських помічників з охорони громадського порядку здійснюється начальниками районних відділів внутрішніх справ та їх заступниками, а безпосереднє керівництво громадськими помічниками здійснюється дільничними інспекторами міліції [6]. Під безпосереднім керівництвом дільничних інспекторів міліції слід розуміти планування роботи громадських помічників, надання їм конкретних доручень, навчання методиці й тактиці охорони громадського порядку, запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, проведення з ними відповідної виховної роботи. При цьому заборонено доручати громадським помічникам самостійне проведення процесуальних дій, що є виключно компетенцією працівників міліції.

Необхідно підкреслити, що роль громадських помічників дільничних інспекторів міліції визначається переліком прав, що їм надані. Так, відповідно до чинного законодавства [6] громадські помічники дільничних інспекторів міліції мають право: вимагати від громадян та посадових осіб неухильного дотримання громадського порядку та негайного припинення правопорушень; обґрунтовано вимагати від порушників громадського порядку пред'явлення документів, що посвідчують особу; застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби; доставляти до органу внутрішніх справ, виконавчого органу селищної (сільської) ради або громадського пункту охорони порядку осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, з метою його припинення, якщо вичерпано інші заходи впливу; встановлення особи порушника; складання в разі необхідності протоколу про адміністративне правопорушення, якщо неможливо скласти його на місці вчинення правопорушення; проводити індивідуально-профілактичну роботу з особами, схильними до вчинення злочинів та адміністра-

тивних правопорушень, та особами, що знаходяться на профілактичному обліку в органах внутрішніх справ і тощо.

Серед першочергових обов'язків громадських помічників дільничних інспекторів міліції у сфері охорони громадського порядку та забезпечення безпеки громадян можна виокремити: захист прав, свобод та законних інтересів громадян від протиправних посягань; надання допомоги дільничним інспекторам міліції у забезпеченні громадського порядку; негайне інформування дільничних інспекторів міліції (або чергових районних органів внутрішніх справ) про факти підготовки або вчинення злочину чи адміністративного правопорушення; сприяння дільничним інспекторам міліції у виявленні та розкритті злочинів, розшуку осіб, що їх вчинили; участь у рятуванні людей та майна, підтриманні громадського порядку під час надзвичайних обставин тощо [6].

Під час виконання своїх обов'язків з охорони громадського порядку громадський помічник обов'язково повинен мати при собі посвідчення громадського помічника дільничного інспектора міліції та спеціальний нагрудний знак МВС України «Громадський помічник дільничного інспектора міліції» [6].

На нашу думку, з метою покращення діяльності громадських помічників дільничних інспекторів міліції необхідно розробити та затвердити на сесіях районних та міських рад програми вдосконалення їх діяльності. У цих програмах мають бути передбачені належні умови праці та пільги для громадських помічників дільничних інспекторів міліції, можливість виділення коштів для заохочення найбільш активних громадських помічників (наприклад, виділення з бюджету коштів для оплати чергувань, встановлення грошових премій, надання цінних подарунків). До того ж, вважаємо, що громадські помічники дільничних інспекторів міліції мають бути забезпечені «службовою» зброєю (наприклад, газовою або пневматичною), переносними радіостанціями, іншими засобами зв'язку та засобами само

оборони. Слід акцентувати увагу на необхідності проведення спеціальних занять із правил несення служби, неухильного виконання вимог законодавства України, ознайомлення з елементарними юридичними нормами тощо. Так, наприклад, із метою підвищення професійного рівня громадських помічників дільничних інспекторів міліції у Вінницькій області на базі центру бойової підготовки УМВС у 2007 р. пройшли навчання за програмою «Шериф» 37 дільничних інспекторів міліції та командири громадських формувань з охорони громадського порядку.

На нашу думку, з метою збільшення кількості громадських помічників дільничних інспекторів міліції необхідно забезпечити також висвітлення в засобах масової інформації позитивних відомостей про службові досягнення зазначеної категорії громадських помічників у кожному регіоні країни.

Звісно, проблеми, пов'язані з організацією роботи громадських помічників дільничних інспекторів міліції, органи внутрішніх справ без допомоги органів виконавчої влади та місцевого самоврядування самостійно не вирішать. Отже, вважаємо за доцільне розробити та прийняти на засіданнях органів виконавчої влади та місцевого самоврядування спеціальні програми з підтримки діяльності громадських помічників дільничних інспекторів міліції, стимулювання такої діяльності, розробки ефективного механізму добровільного залучення громадян до взаємодії з дільничними інспекторами міліції, інформування громадськості про діяльність громадських помічників дільничних інспекторів міліції, соціального захисту й страхування громадських помічників, забезпечення форменим одягом. На нашу думку, щоб вирішити всі наріжні проблемні питання діяльності громадських помічників дільничних інспекторів міліції органи виконавчої влади та місцевого самоврядування мають активно співпрацювати з відповідними управліннями МВС України в областях.

Таким чином, можна зробити висновок,

що тільки спільними зусиллями можна створити належні умови для ефективної участі громадян в охороні громадського порядку, тим самим покращивши безпеку громадян, оскільки висока результативність протистояння кримінальним проявам спостерігається лише тоді, коли працівники міліції тісно взаємодіють із добровільними громадськими помічниками.

Вважаємо, що із запровадженням інституту громадських помічників дільничних інспекторів міліції можна очікувати на зменшення кількості правопорушень і злочинів, більш оперативне їх розкриття та ефективне попередження, і, як наслідок, підвищення авторитету органів внутрішніх справ серед населення.

Література

1. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 рр. : Послання Президента України до Верховної Ради України від 30 квіт. 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2994.htm>.
2. В МВС України відбувся брифінг з нагоди відзначення Дня дільничного інспектора міліції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mvsinfo.gov.ua/official/2005/06/061805_1.html.
3. Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності : Указ Президента України від 19 лип. 2005 р. № 1119.
4. Програма розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням та підвищення авторитету міліції на 1999–2005 рр., схвалена Колегією МВС України 16 груд. 1999 р. та затверджена Міністром внутрішніх справ від 28 груд. 1999 р. № 8 КМ /1.
5. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22 черв. 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст. 338.
6. Про затвердження Положення про громадського помічника дільничного інспектора міліції в сільській місцевості : наказ МВС України від 25 лип. 2005 р. № 595.

Надійшла до редколегії 10.01.2009

Анотації

У статті визначаються правові та організаційні засади діяльності громадських помічників дільничних інспекторів міліції. Подаються пропозиції та рекомендації щодо активізації їх роботи.

В статье определяются правовые и организационные основы деятельности общественных помощников милиции. Предлагаются предложения и рекомендации относительно активизации их работы.

In the article legal and organization principles of public assistants of district militia inspectors are found out. Suggestions and recommendations about activization of their activity are given.

УДК 351.741(477)

О. В. ОРЕЛ,
ад'юнкт

Харківський національний університет внутрішніх справ

ЗМІСТ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ ДІЛЬНИЧНОГО ІНСПЕКТОРА МІЛІЦІЇ

Актуальність проблеми впровадження заходів наукової організації праці (НОП) в діяльність дільничного інспектора міліції (далі – ДІМ) обумовлена потребою під-

вищення ефективності його праці як представника державної влади на адміністративній дільниці. Неправильна організація праці призводить до того, що ДІМ пере-